

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته

مدل تبیینی تاب آوری تحصیلی و هیجانی

به وسیله:

زهرا هاشمی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر بهرام جوکار

خرداد ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

اظہارنامہ

اینجانب زہرا ہاشمی (۸۵۳۷۰۵) دانشجوی رشتہی روانشناسی تربیتی دانشکدہی علوم تربیتی و روانشناسی اظہار می‌کنم کہ این پایان نامہ حاصل پژوهش خودم بودہ و در جایی کہ از منابع دیگران استفادہ کردہ‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشتہ‌ام. همچنین اظہار می‌کنم کہ تحقیق و موضوع پایان نامہ‌ام تکراری نیست و تعہد می‌نمایم کہ بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننمودہ و یا در اختیار غیر قرار ندم. کلیہ حقوق این اثر مطابق با آیین نامہ مالکیت فکری و معنوی متعلق بہ دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: زہرا ہاشمی

تاریخ و امضاء: ۱۳۹۰/۱۱/۱۰

به نام خدا

مدل تبیینی تاب آوری تحصیلی و هیجانی

به وسیله‌ی
زهره هاشمی

پایان نامه
ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی
از فعالیت های تحصیلی لازم برای اخذ درجه دکتری

در رشته ی :
روانشناسی تربیتی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه : عالی

.....دکتر بهرام جوکار، دانشیار بخش روانشناسی تربیتی (استاد راهنما)

.....دکتر محمد خیر، استاد بخش روانشناسی تربیتی

.....دکتر مرتضی لطیفیان، دانشیار بخش روانشناسی تربیتی

بهمن ۱۳۹۰

تقدیم به

زمانی که برای انجام این رساله به مطالعه پیشینه تحقیق در رابطه میان دلبستگی و پیامدهای روانی مشغول بودم به تحقیقی از کانینن، پونامکی، و کواتا (۲۰۰۳) برخورد کرده که بر روی ۱۷۶ نفر از زندانیان فلسطینی پس از اعمال شکنجه های سخت بدنی و روانی صورت پذیرفته بود (...). و این بهانه ای شد برای تقدیم این پایان نامه به تمامی کسانی که در راه حق و حقیقت استقامت ورزیدند:

« ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة الا تخافوا و لا تحزنوا و ابشروا بالجنه

التي كنتم توعدون » "سوره فصلت (۳۰)"

خدایا در جهانی که ظلم و بیداد همه جا را فرا گرفته است ظهور منجی موعودت را به انتظار نشسته ایم.

این هادم ابنیه الشریک و النفاق.. این حاصد فروع الغی و الشقاق... این قاصم شوکه المعتدین... این مستأصل اهل العناد و التضلیل والاحاد... این بقیه الله التي لا تخلوا من العتره الهادیه ... این جامع الكلمه علی التقوی... این صاحب یوم الفتح و ناشر رایه الهدی.....

وعجل اللهم فی فرج مولانا صاحب الزمان.

سپاسگزاری

حمد و سپاس به پیشگاه خداوند رحمان و رحیم که هر چه داریم از لطف و عنایت اوست که در مقام حمد و سپاس قادر به شکرگزاری نعمتی نیز نخواهیم بود. پس خداوندا تو را سپاس می گویم آنچنانکه حق حمد ذات فیاض و بی نیاز توست. خداوندا تو را سپاس می گویم که منت نهادی و ما را انسان هست نمودی و توان آموختن همه آنچه را که نمی دانستیم به ما آموختی.

و به مصداق « من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق » بر خود لازم می دانم که از همه عزیزانی که در پیشرفت و تکمیل این رساله مرا یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. مراتب ویژه قدردانی خود را از استاد گرامی و فرهیخته جناب آقای دکتر بهرام جوکار استاد راهنمای این رساله، که با توان بالای علمی خود و نظارت های مسئولانه در تمامی مراحل انجام این رساله، مرا از راهنمایی های ارزنده خویش بهره مند ساختند ابراز می دارم. از اساتید گرانقدر و ارزشمند خود، جناب آقای پروفسور خیر و جناب آقای دکتر لطیفیان، اساتید مشاور این رساله کمال تشکر و قدردانی را دارم و افتخار می کنم که توفیق شاگردی و استفاده از دریای دانش ایشان در طول دوره دکتری نصیب اینجانب گردید.

و در آخر و نه کمتر از پدر و مادر عزیزم اسطوره های محبت، ایثار، امید و دلگرمی که همواره در مسیر زندگی یاور من بوده و حضور سبزشان را در کنار خویش داشته ام کمال تشکر و قدردانی را دارم.

و به همسر گرامی خود جناب آقای پروفسور ریاضی و فرزندان بسیار عزیزم به خاطر همه زحماتی که متقبل شده اند صمیمانه ترین امتنان قلبی ام را تقدیم می دارم.

چکیده

مدل تبیینی تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی

به وسیله

زهرا هاشمی

تاب‌آوری به عنوان سازگاری موفقیت آمیز و توانایی بازگشت به حالت اولیه علی‌رغم موانع و شرایط تهدیدآمیز، از جمله سازه‌هایی است که در سال‌های اخیر توجه محققان را به خود جلب نموده است. از جمله چالش‌های موجود در ادبیات تاب‌آوری، مفهوم‌سازی آن در قالب یک سازه عام یا در نظر گرفتن آن به عنوان یک سازه چندگانه و شناسایی عوامل تسهیل کننده و یا بازدارنده ابعاد مختلف تاب‌آوری می‌باشد. در همین راستا، هدف این پژوهش ارائه مدلی علی و تبیینی از چگونگی تاب‌آوری هیجانی و تحصیلی، با ایجاد تمایز میان عوامل حفاظتی، فرآیندها، پیامدها، و شاخص‌های تاب‌آوری، با رویکردی سیستمی و شناختی - اجتماعی، و با در نظر گرفتن عوامل فردی، خانوادگی، و اجتماعی و همچنین لحاظ نمودن فرایندهای تنظیمی مؤثر در تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی بود. عوامل حفاظتی ساختاری مدل عبارت بودند از: باورهای انگیزشی به عنوان عامل حفاظتی فردی، دلبستگی به والدین و همسالان به عنوان عامل حفاظتی خانوادگی و اجتماعی، و جو تعاملی معلم - دانش آموز به عنوان عامل حفاظتی اجتماعی در محیط آموزشی. فرآیندهای تنظیمی مدل نیز شامل راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات بود. شرکت‌کنندگان پژوهش شامل ۸۴۰ دانش‌آموز دختر (۴۷۹ نفر) و پسر (۳۶۱ نفر) دبیرستانهای شهر شیراز بودند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای از چهار ناحیه آموزش و پرورش شهرستان شیراز انتخاب شدند. به منظور سنجش متغیرهای مدل از ابزارهای مقیاس انگیزشی و درگیری دانش آموزان، دلبستگی به والدین و همسالان، پرسشنامه معلم به عنوان بافت اجتماعی (جو تعاملی معلم - دانش آموز)، مقیاس راهبردهای مقابله‌ای، پرسشنامه تنظیم شناختی عاطفی، مقیاس بهزیستی روانی، مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی، و افسردگی کودکان، و تاب‌آوری تحصیلی استفاده گردید. پایایی و روایی تمامی ابزارها با استفاده از ضریب پایایی آلفای کرونباخ و تحلیل عوامل احراز گردید. با استفاده از رگرسیون به شیوه متوالی همزمان و با بکارگیری مراحل پیشنهادی بارون و کنی، مدل فرضی مورد تحلیل قرار گرفت. بر اساس یافته‌های مدل نهایی، هر یک از راهبردهای مقابله‌ای و یا تنظیم شناختی هیجانات دارای نیمرخ متفاوتی از پیش‌آیندها بودند. برای راهبرد مقابله‌ای فعال، به ترتیب باورهای انگیزشی سازگار (بصورت مثبت) و باورهای انگیزشی ناسازگار (بصورت منفی) و دلبستگی به والدین (بصورت مثبت) پیش‌بینی‌کننده معنادار بودند. برای راهبرد مقابله‌ای تنظیم شناختی منفی هیجانات، باورهای انگیزشی ناسازگار (بصورت مثبت) و دلبستگی به والدین (بصورت منفی) پیش‌بینی‌کننده معنادار بودند. متغیرهای پیش‌بینی‌کننده راهبرد مقابله‌ای جستجوی حمایت به ترتیب عبارت بودند از: دلبستگی به والدین (بصورت مثبت)، درگیری و توجه (بصورت مثبت)، ساختار (بصورت منفی)، و دلبستگی به همسالان (بصورت مثبت). پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار تنظیم شناختی مثبت هیجانات نیز به ترتیب شامل باورهای انگیزشی سازگار (بصورت مثبت)، درگیری و توجه (بصورت مثبت) و دلبستگی به والدین (بصورت مثبت) بودند. راهبرد مقابله‌ای اجتنابی به ترتیب توسط متغیرهای باورهای انگیزشی سازگار (بصورت مثبت)، دلبستگی به والدین (بصورت

منفی) و دلبستگی به همسالان (بصورت مثبت) پیش‌بینی شده است. راهبرد مقابله‌ای کناره‌گیری نیز فقط از طریق متغیر ساختار (بصورت منفی) پیش‌بینی شد. در ارتباط با بررسی نقش واسطه‌ای فرآیندهای تنظیمی پژوهش، بطور کلی از میان انواع راهبردهای مقابله‌ای و یا تنظیم شناختی هیجانات، راهبردهای مقابله‌ای فعال و تنظیم شناختی منفی هیجانات نقش واسطه‌ای میان متغیرهای برون‌زاد و تاب‌آوری تحصیلی و راهبردهای مقابله‌ای فعال، اجتنابی، و تنظیم شناختی مثبت و تنظیم شناختی منفی نقش واسطه‌ای میان متغیرهای برون‌زاد و تاب‌آوری هیجانی دارند. مطابق با نتایج فوق به نظر می‌رسد که در مدل نهایی و در حضور کلیه عوامل حفاظتی، نیمرخ پیش‌بینی‌های متفاوتی برای تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی وجود دارد. به منظور مقایسه نیمرخ پیش‌بینی‌های افراد تاب‌آور و غیر تاب‌آور در رویکرد متمرکز بر شخص، از تحلیل افتراقی استفاده گردید. نتایج حاصل از تحلیل افتراقی و ماتریس ساختاری نشان داد که از میان متغیرهای پژوهش، بیشترین قدرت تفکیک گروه‌های تاب‌آور و غیر تاب‌آور به ترتیب مربوط به متغیرهای باورهای انگیزشی منفی، راهبردهای مقابله‌ای کناره‌گیری، راهبرد مقابله‌ای فعال، درگیری و توجه، و ساختار می‌باشد. مضامین و پیشنهادات تحقیقات آتی مورد بحث قرار گرفته است.

کلید واژه ها: باورهای انگیزشی سازگار، باورهای انگیزشی ناسازگار، دلبستگی به والدین و همسالان، جو تعاملی معلم- دانش‌آموز، تاب‌آوری تحصیلی، تاب‌آوری هیجانی، راهبردهای مقابله‌ای، تنظیم شناختی هیجانات.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: مقدمه	
۱-۱- کلیات	۲
۱-۲-۱- تعریف تاب‌آوری : شاخص‌ها و مدل‌ها	۷
۱-۲-۲- عوامل خطرزا	۱۰
۱-۲-۳- عوامل حفاظتی	۱۰
۱-۳-۱- مدل‌های تاب‌آوری	۱۳
۱-۳-۲-۱- مدل‌های مفهومی تاب‌آوری	۱۳
۱-۳-۲-۲- مدل گارمزی و همکاران	۱۴
۱-۳-۲-۳-۱- مدل‌های فرآیندی تاب‌آوری	۱۵
۱-۳-۳-۲-۱- مدل ریچاردسون، نیگز، جنسین و کامپفر (۱۹۹۰)	۱۵
۱-۳-۳-۳-۲-۱- مدل کامپفر	۱۶
۱-۳-۳-۳-۳-۱- ماهیت چند بعدی بودن سازه‌ی تاب‌آوری	۱۸
۱-۳-۳-۳-۴-۱- تاب‌آوری تحصیلی و تاب‌آوری هیجانی	۲۱
۱-۳-۳-۳-۵-۱- فرآیندهای تنظیمی مدل پژوهش	۲۳
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۱- هیجان، تنظیم هیجان، و نظریه‌های هیجان	۲۴
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۲- هیجان، تنظیم هیجان و سازه‌های مشابه	۳۰
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۳- مقابله	۳۲
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۴- مدل‌ها و راهبردهای مقابله	۳۳
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۶- عامل حفاظتی ساختاری فردی: باورهای انگیزشی و اسنادهای علی	۳۸
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۷- عامل حفاظتی ساختاری خانوادگی: دلبستگی	۴۵
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۸- عامل حفاظتی ساختاری مدرسه: جو تعاملی معلم- دانش‌آموز	۴۶
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۹- بیان مسئله و تبیین مدل	۵۱
۱-۳-۳-۳-۵-۱-۱۰- اهمیت و ضرورت پژوهش	۵۷
فصل دوم: تحقیقات پیشین	
۱-۲-۱- تاریخچه مطالعات تاب‌آوری	۶۲

۶۷	۲-۲-تحقیقات تاب‌آوری
۷۰	۳-۲-تحقیقات پیشین مدرسه
۷۳	۴-۲-تحقیقات مربوط به عوامل فردی و پیامدهای تحصیلی و هیجانی
	۵-۲-تحقیقات مربوط به عوامل فردی و باورهای انگیزشی و فرآیندهای مقابله‌ای و تنظیمی
۸۲	
۸۶	۶-۲-تحقیقات مربوط به دلبستگی و راهبردهای مقابله‌ای
۹۳	۷-۲-پیامدهای روانی و تحصیلی دلبستگی
۹۶	۸-۲-تحقیقات مربوط به فرآیندهای مقابله‌ای و تنظیمی و پیامدهای آن
۱۰۲	۹-۲- نتیجه‌گیری از تحقیقات گذشته
۱۰۴	۱۰-۲-فرضیه‌های مدل
۱۰۴	۱-۱۰-۲-فرضیه کلی مدل

فصل سوم: روش پژوهش

۱۰۷	۱-۳- شرکت کنندگان پژوهش
۱۰۸	۲-۳- ابزارهای پژوهش
۱۰۸	۱-۲-۳- مقیاس انگیزشی و درگیری دانش‌آموزان (SEMS)
۱۱۱	۲-۲-۳- پرسشنامه دلبستگی به والدین و همسالان (IPPA)
۱۱۴	۳-۲-۳- پرسشنامه معلم به عنوان بافت اجتماعی (جو تعاملی معلم- دانش‌آموز)
۱۱۷	۴-۲-۳- مقیاس راهبردهای مقابله‌ای
۱۲۱	۵-۲-۳- پرسشنامه تنظیم شناختی عاطفی (CERQ)
۱۲۲	۶-۲-۳- مقیاس تاب‌آوری تحصیلی
۱۲۳	۱-۶-۲-۳- مقیاس تاب‌آوری تحصیلی مارتین
۱۲۴	۷-۲-۳- مقیاس تاب‌آوری هیجانی
۱۲۵	۱-۷-۲-۳- مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی
۱۲۷	۲-۷-۲-۳- پرسشنامه افسردگی کودکان و نوجوانان
۱۲۸	۳-۷-۲-۳- مقیاس بهزیستی روانی
۱۲۹	۳-۳- روش تجزیه و تحلیل آماری

فصل چهارم: نتایج

۱۳۱	۱-۴- یافته‌های توصیفی
۱۳۳	۲-۴- نتایج تحلیل مسیر
	۱-۲-۴- مدل باورهای انگیزشی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات،

- و تاب‌آوری تحصیلی ۱۳۴
- ۲-۲-۴- مدل باورهای انگیزشی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری هیجانی ۱۳۹
- ۳-۲-۴- مدل دلبستگی به والدین و همسالان، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی ۱۴۲
- ۴-۲-۴ (۴-۲-۴) مدل دلبستگی به والدین و همسالان، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری هیجانی ۱۴۷
- ۵-۲-۴- مدل جو تعاملی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی ۱۵۵
- ۶-۲-۴- مدل جو تعاملی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات و تاب‌آوری هیجانی ۱۵۶
- ۷-۲-۴- مدل کلی تاب‌آوری تحصیلی: باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، جو تعاملی، راهبردهای مقابله‌ای، تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی ۱۵۸
- ۸-۲-۴- مدل کلی باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، جو ۱۶۶
- ۳-۴- برآزش مدل ۱۷۲
- ۴-۴- تعیین واسطه‌گری ۱۷۳
- ۵-۴- نتایج تحلیل افتراقی ۱۷۴
- ۱-۱-۵-۴- ضرایب افتراقی در تابع چند وجهی تاب‌آوری تحصیلی ۱۷۵
- ۲-۱-۵-۴- ماتریس ساختارپذیر تابع چند وجهی تاب‌آوری تحصیلی ۱۷۶
- ۳-۱-۵-۴- میانگین استاندارد شده در تابع چند وجهی تاب‌آوری تحصیلی ۱۷۷
- ۴-۱-۵-۴- ارزیابی صحت طبقه‌بندی در تابع چند وجهی تاب‌آوری تحصیلی ۱۷۷
- ۲-۵-۴- تحلیل افتراقی گروه‌های تاب‌آور هیجانی و غیرتاب‌آور هیجانی ۱۷۸
- ۱-۲-۵-۴- ضرایب افتراقی در تابع چند وجهی تاب‌آوری هیجانی ۱۷۸
- ۲-۲-۵-۴- ماتریس ساختارپذیر تابع چند وجهی تاب‌آوری هیجانی ۱۷۹
- ۳-۲-۵-۴- میانگین استاندارد شده در تابع چند وجهی تاب‌آوری هیجانی ۱۸۰
- ۴-۲-۵-۴- ارزیابی صحت طبقه‌بندی در تابع چند وجهی تاب‌آوری هیجانی ۱۷۹

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- ۱-۵- مدل باورهای انگیزشی ۱۸۴
- ۱-۱-۵- تأثیر باورهای انگیزشی بر تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۱۸۴
- ۲-۱-۵- تأثیر باورهای انگیزشی بر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات ۱۸۸

- ۳-۱-۵- واسطه‌گری راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات در رابطه باورهای انگیزشی با تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۱۹۳
- ۲-۵- مدل دلبستگی ۱۹۷
- ۱-۲-۵- تأثیر مستقیم دلبستگی بر تاب‌آوری هیجانی و تحصیلی ۱۹۷
- ۲-۲-۵- تأثیر دلبستگی بر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات ۲۰۰
- ۳-۲-۵- واسطه‌گری راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات در رابطه دلبستگی با تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۲۰۳
- ۳-۵- مدل جو تعاملی معلم-دانش‌آموز ۲۰۶
- ۱-۳-۵- تأثیر مستقیم جو تعاملی معلم-دانش‌آموز بر تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۲۰۶
- ۲-۳-۵- تأثیر جو تعاملی معلم-دانش‌آموز بر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات ۲۰۹
- ۳-۳-۵- واسطه‌گری راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات در رابطه جو تعاملی معلم-دانش‌آموز با تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۲۱۱
- ۴-۵- مدل نهایی: بررسی تأثیر همزمان باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز ۲۱۴
- ۱-۴-۵- تأثیر باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز بر تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۲۱۵
- ۲-۴-۵- تأثیر همزمان باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز بر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات ۲۱۷
- ۳-۴-۵- واسطه‌گری راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات در رابطه باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز با تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی ۲۱۸
- ۵-۵- نتایج حاصل از تحلیل افتراقی ۲۲۳
- ۱-۵-۵- نتایج حاصل از تحلیل افتراقی تاب آور تحصیلی ۲۲۳
- ۲-۵-۵- نتایج حاصل از تحلیل افتراقی تاب آوری هیجانی ۲۲۷
- ۶-۵- نتیجه‌گیری نهایی ۲۳۰
- ۷-۵- مضامین نظری پژوهش ۲۳۴
- ۸-۵- پیشنهادات پژوهشی ۲۳۵
- ۹-۵- مضامین آموزشی و کاربردی ۲۳۶
- ۱۰-۵- محدودیت‌های پژوهش ۲۴۰
- منابع فارسی ۲۴۱

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
	جدول ۱-۳ نتایج تحلیل عاملی مقیاس انگیزش و درگیری دانش‌آموزان به
۱۱۰	روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس.....
۱۱۳	جدول ۲-۳- نتایج تحلیل عاملی مقیاس دلبستگی.....
۱۱۶	جدول ۳-۳- نتایج تحلیل عاملی مقیاس جو تعاملی معلم- دانش‌آموز.....
۱۱۹	جدول ۴-۳- نتایج تحلیل عاملی مقیاس راهبردهای مقابله‌ای.....
۱۲۰	جدول ۵-۳- ضرایب آلفای کرونباخ راهبردهای مقابله‌ای.....
۱۲۲	جدول ۶-۳- نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه تنظیم شناختی عاطفی.....
۱۲۴	جدول ۷-۳- نتایج تحلیل عاملی مقیاس تاب‌آوری تحصیلی.....
۱۲۵	جدول ۸-۳- نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه‌های عواطف مثبت و منفی،.....
۱۲۷	جدول ۹-۳- نتایج تحلیل عاملی مقیاس عواطف.....
۱۲۹	جدول ۱۰-۳- نتایج تحلیل عاملی مقیاس بهزیستی روانی.....
۱۳۲	جدول شماره ۱-۴- میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش.....
	جدول ۲-۴- الف) ماتریس همبستگی مرتبه صفر متغیرهای مدل با شاخص کلی
۱۳۳	تاب‌آوری تحصیلی.....
	جدول ۲-۴- ب) ماتریس همبستگی مرتبه صفر متغیرهای مدل با شاخص کلی
۱۳۴	تاب‌آوری هیجانی.....
۱۳۴	جدول شماره ۳-۴) رگرسیون تاب‌آوری تحصیلی بر روی باورهای انگیزشی.....
۱۳۵	جدول شماره ۴-۴) رگرسیون راهبردهای مقابله‌ای روی باورهای انگیزشی.....
۱۳۶	جدول شماره ۵-۴) رگرسیون تنظیم شناختی مثبت و منفی روی باورهای انگیزشی.....
	جدول شماره ۶-۴) نتایج رگرسیون همزمان تاب‌آوری تحصیلی روی راهبردهای مقابله‌ای
۱۳۶	و تنظیم شناختی هیجانات و باورهای انگیزشی.....
۱۳۹	جدول شماره ۷-۴) رگرسیون تاب‌آوری هیجانی بر روی باورهای انگیزشی.....
	جدول شماره ۸-۴) نتایج رگرسیون همزمان تاب‌آوری هیجانی روی راهبردهای مقابله‌ای
۱۴۰	و تنظیم شناختی هیجانات و باورهای انگیزشی.....
	جدول شماره ۹-۴- رگرسیون تاب‌آوری تحصیلی بر روی دلبستگی به والدین
۱۴۲	و همسالان.....
	جدول شماره ۱۰-۴- رگرسیون راهبردهای مقابله‌ای روی دلبستگی به والدین
۱۴۳	و همسالان.....

- جدول شماره ۴-۱۱ رگرسیون تنظیم شناختی مثبت و منفی روی دلبستگی به والدین و همسالان..... ۱۴۴
- جدول شماره ۴-۱۲- نتایج رگرسیون چندگانه تاب‌آوری تحصیلی روی راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی مثبت و منفی همراه با دلبستگی..... ۱۴۵
- جدول شماره ۴-۱۳- رگرسیون تاب‌آوری هیجانی بر روی دلبستگی به والدین و همسالان..... ۱۴۷
- جدول شماره ۴-۱۴- نتایج رگرسیون چندگانه تاب‌آوری هیجانی روی راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی مثبت و منفی همراه با دلبستگی..... ۱۴۸
- جدول شماره ۴-۱۵) رگرسیون همزمان تاب‌آوری تحصیلی بر روی جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۵۰
- جدول شماره ۴-۱۶) رگرسیون راهبردهای مقابله‌ای روی جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۵۱
- جدول شماره ۴-۱۷) رگرسیون همزمان تنظیم شناختی مثبت و منفی روی جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۵۲
- جدول ۴-۱۸) رگرسیون تاب‌آوری تحصیلی روی راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی مثبت و منفی همراه با جو تعاملی..... ۱۵۳
- جدول شماره ۴-۱۹) رگرسیون تاب‌آوری هیجانی بر روی جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۵۵
- جدول شماره ۴-۲۱) رگرسیون تاب‌آوری تحصیلی بر روی باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی..... ۱۵۹
- جدول شماره ۴-۲۲) رگرسیون راهبردهای مقابله‌ای بر روی باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۶۱
- جدول شماره ۴-۲۳) رگرسیون تنظیم شناختی بر روی باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۶۲
- جدول شماره ۴-۲۴) رگرسیون همزمان تاب‌آوری تحصیلی روی راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی مثبت و منفی با باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۶۳
- جدول شماره ۴-۲۵) رگرسیون تاب‌آوری هیجانی بر روی باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۶۶
- جدول شماره ۴-۲۶) رگرسیون همزمان تاب‌آوری هیجانی روی راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی مثبت و منفی با باورهای انگیزشی، دلبستگی به والدین و همسالان، و جو تعاملی معلم-دانش‌آموز..... ۱۶۸

- جدول شماره ۴-۲۷- ضرایب تابع افتراقی استاندارد هریک از متغیرهای وارد در معادله تحلیل افتراقی گروههای تاب آور تحصیلی و غیرتاب آور تحصیلی..... ۱۷۵
- جدول شماره ۴-۲۸- ماتریس ساختاری متغیرها بر اساس ترتیب اهمیت متغیرها در افتراق گروهی تاب آور تحصیلی و غیرتاب آور تحصیلی..... ۱۷۶
- جدول ۴-۲۹ میانگین استاندارد شده..... ۱۷۷
- جدول ۴-۳۰- درجه قدرت تفکیک و تشخیص معادله تحلیل افتراقی..... ۱۷۷
- جدول شماره ۴-۳۱- ضرایب تابع افتراقی استاندارد هریک از متغیرهای وارد در معادله تحلیل افتراقی گروههای تاب آور هیجانی و غیرتاب آور هیجانی..... ۱۷۹
- جدول شماره ۴-۳۲- ماتریس ساختاری متغیرها بر اساس ترتیب اهمیت متغیرها در افتراق گروههای تاب آور هیجانی و غیرتاب آور هیجانی..... ۱۸۰
- جدول ۴-۳۳ میانگین استاندارد شده..... ۱۸۰
- جدول ۴-۳۴- درجه قدرت تفکیک و تشخیص معادله تحلیل افتراقی گروههای تاب آور هیجانی و غیرتاب آور هیجانی..... ۱۸۱

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل ۱-۱- عوامل حفاظتی تاب‌آوری در کودکان و نوجوانان	۱۲
شکل ۱-۲- مدل کامپفر (۱۹۹۹) (شخص - فرآیند - بافت)	۱۸
شکل ۳-۱- دیدگاه‌های نظری اصلی و سازه‌های مربوطه	۴۲
شکل ۴-۱- چرخه انگیزشی و درگیری دانش‌آموزان	۴۳
شکل ۵-۱- مدل کارکردی دل‌بستگی	۴۸
شکل ۶-۱- مدل فرآیندهای تاب‌آوری بر مبنای جو تعاملی معلم- دانش‌آموز	۵۱
شکل ۷-۱- مدل کلی تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی	۵۶
شکل شماره ۱-۲- مدل تاب‌آوری تحصیلی و هیجانی پژوهش	۱۰۵
شکل شماره ۱-۴) زیر مدل‌های مورد بررسی در پژوهش	۱۳۳
شکل شماره ۲-۴) مدل تأثیر باورهای انگیزشی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی	۱۳۸
شکل شماره ۳-۴) مدل تأثیر باورهای انگیزشی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی	۱۴۱
شکل شماره ۴-۴: مدل دل‌بستگی به والدین و همسالان، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی	۱۴۶
شکل شماره ۵-۴: مدل دل‌بستگی به والدین و همسالان، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری هیجانی	۱۴۹
نمودار شماره ۴-۶- مدل جو تعاملی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری تحصیلی	۱۵۷
شکل شماره ۴-۷- مدل جو تعاملی، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات، و تاب‌آوری هیجانی	۱۶۰
شکل ۴-۸) تأثیر مستقیم متغیرهای برون‌زاد بر تاب‌آوری تحصیلی

- شکل ۴-۹) تأثیر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات بر تاب‌آوری تحصیلی با کنترل متغیرهای برون‌زاد ۱۶۵
- شکل ۴-۱۰) تأثیر مستقیم متغیرهای برون‌زاد بر تاب‌آوری هیجانی ۱۶۷
- شکل ۴-۱۱) تأثیر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات بر تاب‌آوری هیجانی با کنترل متغیرهای برون‌زاد ۱۷۰
- شکل ۴-۱۲) مدل نهایی: تأثیر راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات بر تاب‌آوری هیجانی و تحصیلی با کنترل متغیرهای برون‌زاد ۱۷۱

فصل اول

مقدمه

۱-۱- کلیات

مطالعات محققین در طی دهه هفتاد حاکی از آن بود که بسیاری از کودکان علی‌رغم تجربیات و شرایط نامطلوب و نامساعد، پیامدهای رشدی مطلوب و مثبتی را از خود نشان می‌دهند (به عنوان مثال: گارمزی^۱، ۱۹۷۴؛ موریارتی^۲، ۱۹۷۶؛ راتر^۳، ۱۹۷۹؛ به نقل از یتس^۴ و ماستن^۵، ۲۰۰۴). افرادی که چنین پیامدهای فراتر از انتظار از محیط‌های پرخطر را نشان می‌دادند؛ بقایی^۶، تاب‌آور^۷، مقاوم به استرس^۸، و یا آسیب‌ناپذیر^۹ نامیده شدند. چنین مشاهداتی خط سیر تحقیقات تاب‌آوری^{۱۰} را در حوزه‌های مختلف روان‌شناسی از جمله روان‌شناسی تحولی، روان‌شناسی تربیتی، روان‌شناسی خانواده، و غیره به خود اختصاص داده است (کمپبل-سیلز^{۱۱}، کوهن^{۱۲}، و استین^{۱۳}، ۲۰۰۶).

تحقیقات حوزه تاب‌آوری بیشتر معطوف به پاسخگویی به پرسشهایی از این قبیل می‌باشد: "چرا و چگونه برخی از افراد می‌توانند در برخورد با شرایط ناگوار^{۱۴} و استرس‌زا کارآمدی مؤثر خود را حفظ کنند در حالی که برخی دیگر امید خود را از دست می‌دهند؟ چگونه برخی بر این باورند که آنها می‌توانند شرایط را عوض کنند؟ چه عواملی آنها را قادر می‌سازد که در شرایط بحران به سازگاری مثبت دست پیدا کنند؟"

بطور کلی، تاب‌آوری توانایی بازگشت به حالت اولیه و سازگاری موفقیت‌آمیز علی‌رغم استرس زیاد و شرایط ناگوار می‌باشد (لوتار^{۱۵}، ۱۹۹۱). اگرچه باورهای اولیه در خصوص تاب‌آوری، آن را صفتی ذاتی در نظر گرفته و افراد تاب‌آور را غیر آسیب‌پذیر و با ویژگی‌های منحصر به فرد می‌پنداشتند؛ اما نتایج تحقیقات در سالهای اخیر نشان داده که تاب‌آوری یک

-
- 1- Garmzy
 - 2- Moriarty
 - 3- Rutter
 - 4- Yates
 - 5- Masten
 - 6- Survivor
 - 7- Resilient
 - 8- Stress Resistance
 - 9- Unvulnerability
 - 10- Resilience
 - 11- Campbell- Sills
 - 12- Cohan
 - 13- Stein
 - 14- Adversity
 - 15- Luthar